

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת בלק (א"י) תשפ"ג

גיליון 169

א לעבטיגען שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

פּוּחַ הַדְּבַר

פְּנִינֵי פְּרָשָׁה

"לך עם האנשים" (כ"ב ל"ה)

ב'שיחות הר"ן' (שיחה פ): **בני אדם יש להם כוח לנוע ולהסית את האדם יותר מן היצר הרע.** כי היצר הרע אין לו יכולת רק כפי כוחו כפי בחינת היצר הרע מאיזה העולם שהוא. אבל האדם הוא כלליות, שכלול מכל העולמות. וזהו בכאן הדגשו של כתוב: **כשרצה ללכת לאור את עם ישראל** – "לך עם האנשים", **כי הבא ליטמא פותחין לו** (יומא מ"ה). ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות ז:).

"וישא משלך" (כ"ג ז)

ע"פ: **ויותר שהיה תקלת חכם עוד לימד דעת את העם ואיזו וחקיק תיקן משלים הרבה** כותב **'המדרש'** (שה"ש רבה): משל לקופה גדולה מלאה פירות שלא היה להם **'אזנים'** לטלטלן עד שפיקח אחד עשה להם זאת – **שהם משליו של שלמה המלך.** וכן עוד שם במעלת המשלים. ויעוין בהקדמת ספר **'בן איש חי'** בגודל מעלת המשלים; למשוך את לב העם. ובהקדמת ספר **'סיפורי מעשיות'** "בימים הקדמונים כשהיו החברים מדברים ומשיחים קבלה; היו משיחים בלשון **חידה ומשל**, והלבישו סתרי תורה גזיאי דמלכא בכמה וכמה לבושים מלבושים שונים". וזהו: **וישא משלך** - לשון **"התנשאות"** - להתרומם ע"י המשלים. ואפשר להוסיף עוד ע"ד הכתוב על שלמה המלך: **יודבר שלשת אלפים משל** (מלכים א ה"ב). וזהו: **וישא** ר"ת **'שלשת אלפים'** ואותיות **וי'** במספר קטן הוא גמטריא **'שלמה'** (עם הכולל) גם **'משלך'** (עם התיבה) בגמטריא **'שלמה'**. כנגד **שלוש אלפי משליו של שלמה המלך.** ויעוין ב'זוהר' שמות (קמ"ה). **סוד מעלת משל שלמה המלך.** וב'ליקוטי מוה"ר' (כ"ה) **ששלמה המלך זכה למשליו בקדושה.** וזהו **"וישא משלך"** רמז לסוד רוממות משליו שלמה המלך. כאמור.

'לא הביט און בעקב ולא ראה עמל בישראל כי ה' אלוקיו עמו' (כ"ג כ"א)

ב'דברי הקדושת לוי': מי שאינו מחפש חטאים אלא זכות על כל אחד ואחד מישראל, שהוא: **'לא הביט און בעקב ולא ראה עמל בישראל'** אז סימן טוב לו, **'כי ה' אלוקיו עמו'** שיראת אלוקים בלבבו. ואפשר להוסיף, בגרמז בפסוק, דהא **ישראל** הוא במדרגה יותר גבוהה **מעקב** כמובא, וזהו דיוקו של קרא, גם **'עקב'** וגם **'ישראל'** דבכל הדרגות של עם ישראל, רואים את הטוב.

"הן עם לבדד ישכון" (כ"ג ט):

ע"י **עבודת ההתבודדות והשיחה לה'** – זוכים ל'ישכון', מלשון **'שכינה'** – להמשכת השכינה, וכמובא ב'ליקוטי מוה"ר' (ר"ט) **"כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצעריו לפני ה' יתברך, אזי גם השכינה כנגזו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותה"**.

"מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל" (כ"ד ה') אהלך לשון **חידה**, כדברי רש"י שראה פתוחים שאינם מכוונים זה מול זה שהיו נפרדים אחד מחבירו. ובהמשך הפסוק: **"משכנותך ישראל"** לשון **אחדות**, כפרש"י שהם **'למשכון'** לעם ישראל. וכן הוא ב'ספרונ' **'שמשכנותך הולך על בתי כנסיות שמתפללים ב'ציבור'**. וכן **'ישראל'** רומז על כלליות עם ישראל, הנקראים בשם זה **'עם ישראל'**. שאף שכל אחד יש לו את עבודתו המיוחדת, כמובא ע"כ

שם לדבר על כל פנים דיבורים קדושים של תורה ותפלה, ושיחה בינו לבין קונו, או לשוח עם רבו, או חברו ביראת שמים, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם, אפילו שם במקומות הרחוקים מאוד מהשם יתברך, שהם בחינת מקומות המטונפים, אפילו אם נפל למקום שנפל רחמנא לצלן, כי הדיבור אינו מניח אותו לשכוח את השם יתברך, והבן הדבר היטב מגודל כוח הדיבור, והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת לבל איבד עולמו לגמרי חס ושלום.

כמו לפני ידיד וריע טוב

ועוד לנו בגודל כוח הדיבור כפי ששמע מוהר"ת – עת התקרב לרבינו, בתמצית דבריו של החסיד רבי לוי יצחק בנדר (דיבורי אמונה א): עיקר הכוח שיש באדם מעל שאר הנבראים, בעולם העשייה הוא הדיבור!

הכוח היחיד שעל ידו אפשר לפעול משהו בעולם הזה, הוא הדיבור! רק על ידי הדיבור, ע"י שמדברים להשי"ת ומבקשים ממנו, ורק ממנו, כמו שרבינו אמר למוהר"ת בתחילת התקרבותו, שהרגיש מחסור אמיתי על אף שהיה אצל הרבה צדיקים, וגם לאחר שהתקרב לרבונו, אך בכל זאת מחסורו האמיתי לא נתמלא מיד, אלא לאחר שרבינו גילה בפניו את כוח הדיבור, וכי כל ענינו הוא שיחה בינו לבין קונו.

כי כידוע כשהגיע מוהר"ת לראשונה אצל רבינו בסוף אלול שנת תקס"ב, ושאר אצלו בעיר ברסלב למשך כל עשרת ימי תשובה, ורבינו דיבר עמו בכל יום, ומקום השיחה היה בבית המדרש, ושם בחצר בית המדרש היה איזה זיו בולט מהכותל, עליו ישבו רבונו ומוהר"ת, ורבינו דיבר ודיבר, ולא הפסיק מלדבר כל הזמן, עד שרבינו הניח ידו הקדושה על כתפו של מוהר"ת, ונענה ואמר בזה הלשון: **"און נייטער איז זעקער גיט אז מען רעט זיך אויס דאס הארץ פאר השם יתברך אזו ויא פאר איין אַמִּיתן גוֹטן פֿרִינד"** [ובנוסף על כל אלה, טוב מאוד כשמשוחח את הלב לפני השי"ת כמו שמשוחח בפני ידיד וריע אמיתי]. כשמוע מוהר"ת את הדיבורים הללו מפי רבינו, חש מיד שהנה הגיע למילוי מחסורו, "דורך דער זאך וועל איך שוין קומען צו מיין זאך" (על ידי דבר זה כבר הגיע לענין השיך ל!).

ודיבור זה למוהר"ת דיבר רבינו גם לנו! רבינו אומר לנו: ובנוסף על כל אלה, טוב מאוד כשמשוחח את הלב לפני השי"ת כמו שמשוחח בפני ידיד וריע אמיתי. אכן כן מתנה טובה זו של דיבור לפניו יתברך, הממשך את השפע - נשתמש בו, נדע להעריך זאת, להכין כלים לקבלת השפע בכוח הדיבור, וכלים רקים אל תמעיטי.

בפרשתנו אנו מוצאים בברכתו של בלעם את הפסוק: **"הן עם לבדד ישכן ובגויים לא יתחשב"**. ויעוין ב'ספרונ', בכתבו על כך: **ה' בוד ינחנו ואיך אוכל להכריתם. דהקב"ה מנחה את ישראל בדרך של "בדד"**. מוהר"ת ב'ליקוטי הלכות' (ברכת השחר ה פז) מקשר פסוק זה לעצת ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו של בר ישראל, וכך הם תורף דבריו: וזהו: **"הן עם לבדד ישכן, שהם עם קדוש כזה ששוכנים לבדד, שהם מקימים: "לך עמי בא חדריך וסגר דלתיך בעדך, חבי כמעט רגע עד יעבר זעם"**, שהם מתבודדים בינם לבין קונו ושופכים שיחתם לפניו בכל פעם, וחושבים בכל יום על אחריתם וסופם האחרון, ועל-ידי זה הם בטוחים מכל צר ואויב ומסטיין, כי הם מסתירים עצמם בצל כנפיו יתברך תמיד בבחינת **"אתה סתר לי"**. שזהו: **"וישכן ישראל בטח"**.

וכן מובא הפסוק, שנלמד מכך מעלת ההתבודדות: **"כי אתה ה' לבדד לבטח תושביני"**, שעל ידי בחינת בודד, התבודדות, על-ידי זה שוכן ישראל בטח תמיד. כי מי זה ערב את לבו לגשת אל השם יתברך - שהם מסתירים עצמן אצלו יתברך, בבחינת **"לא תראה מפחד לילה מחץ יעוף יומם... כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך"**, כי הם שמים מעונם ודירתם ומבטחם אצלו יתברך על ידי התבודדותם, שעוסקים לסלק מחשבתם מכל ההבלים של זה העולם ולבטל רצונם אליו יתברך.

הדיבור ככלי השפע:

בדברי הזוהר הקדוש אנו מוצאים רבות בגודל מעלת וכוח הדיבור הטוב של האדם להשפיע עליו לטובה. וכך אנו מוצאים בין דבריו (וזהו ח"ג קכ"א): **כל דיבור שיוצא ממפה האדם, אם הוא דיבור ראו, דיבור של קדושה – של תורה ותפילה, אותה התיבה עולה למעלה ובוקע רקיעים.**

בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"ד) מסביר בגודל מעלת הדיבור שממשיך את השפע, בכתבו, שלכאורה קשה; למה אנו צריכין לתפילה, והרי השם יתברך יודע מחשבות, וידוע כל הצטרכותנו ומבוקשתנו. ובביאור דבריו שם, מתרץ: **"אבל שמחת שהדיבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלין השפע. כמו שכתוב (דברים א'): "ויברך אתכם כאשר דבר לכם", הינו לפי הדבור כן השפע. אם הדבור הינו הכלי השפע הוא בשלמות ובמלואה, אזי יכולין לקבל בהם רב שפע"**. ומוסיף עוד שם בדבריו: **"והדיבורים של הצדיק, בוודאי הוא בשלמות ובמלואה, לכן יכול להמשיך השפע לישראל. ועל ידי זה נקרא בחינת מלא פום, להורות שהפה שלו במלואה ובשלמות"**.

ויעוין בהקשר לכך בדברי הזוהר הקדוש מפורשות (ח"ג רצ"ד): **כל מה שחושב האדם ומהרהר בלבו, אינו עושה דבר עד שיוצא בשפתו.**

אם הננים

ובגודל כוח הדיבור, נוכל לתמוך מדברי הרב נפש ב'קיצור ליקוטי מוהר"ן' (תורה עח): גם הדיבור הוא בחינת 'אם הננים', הינו כמו שהאם הולכת תמיד עם בניה אפילו למקומות המטונפים ואינה שוכחת אותם, כמו כן הדיבור הולך עם האדם תמיד אפילו במקומות המטונפים ומזכיר אותו תמיד את השם יתברך, היינו שאפילו אם האדם מונח חס ושלום בשפל המדרגה מאוד, במקום שהוא חס ושלום, אף-על-פי-כן על-ידי הדיבור יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם, דהיינו שאפילו אם הוא במקום שהוא, אם יתחזק גם

